

УДК 346.3

Валерія Мельник,*аспірант кафедри господарського права**Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕВИКОНАННЯ АБО НЕНАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА ДОГОВОРАМИ, ЩО ОПОСЕРЕДКОВУЮТЬ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕПОЗИТАРНОЇ ТА КЛІРИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Статтю присвячено дослідженню підстав господарсько-правової відповідальності за договорами, що опосередковують здійснення депозитарної та клірингової діяльності.

Сформовано перелік правових засобів господарсько-правової відповідальності за договорами, що опосередковують здійснення депозитарної та клірингової діяльності, до яких віднесено: штрафні санкції, відшкодування збитків та оперативно-господарські санкції.

Наведено перелік порушень зобов'язань за договорами, що опосередковують провадження депозитарної та клірингової діяльності, які є підставою для застосування спеціальних оперативно-господарських санкцій та обгрунтовано, що розірвання договору на вимогу депозитарної установи слід кваліфікувати як оперативно-господарську санкцію.

Ключові слова: господарсько-правова відповідальність, депозитарна діяльність, клірингова діяльність, штрафні санкції, відшкодування збитків, оперативно-господарські санкції.

Постановка проблеми. Важливою умовою успішного функціонування фондового ринку є якість побудови його депозитарно-клірингової інфраструктури, що значною мірою визначає транзакційні затрати, швидкість та надійність здійснення угод і відповідно впливає на інтерес інвесторів до цінних паперів, що мають обіг на тій чи іншій торговій платформі.

Правовою формою зв'язків учасників депозитарної та розрахунково-клірингової систем виступають відповідні господарські договори, що опосередковують здійснення депозитарної та клірингової діяльності.

У зв'язку із цим дослідження питання господарсько-правової відповідальності за невиконання або неналежне виконання зобов'язань за договорами, що опосередковують здійснення депозитарної та клірингової діяльності набуває особливого значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню питання господарських правопорушень на фондовому ринку присвячені наукові роботи О.В. Кологойди, А.В. Попової, О.М. Шевченко, Е.Е. Бекірової, Т.В. Кувачіної, К.Н. Татаринцевої та інших вчених.

Невирішені раніше проблеми. Якщо загальні питання відповідальності за правопорушення на фондовому ринку були предметом досліджень науковців, то особливості господарсько-правової відповідальності за договорами, що опосередковують здійснення

депозитарної та клірингової діяльності, залишилися переважно поза їхньою увагою. Їх розгляд, на нашу думку, є важливим з позиції детального дослідження та більш чіткого правового регулювання депозитарної та клірингової діяльності на фондовому ринку.

Метою даної статті є дослідження підстав та правових засобів господарсько-правової відповідальності за договорами, що опосередковують здійснення депозитарної та клірингової діяльності.

Виклад основного матеріалу. Відповідальність у господарському праві (господарсько-правова відповідальність) – це комплексний правовий інститут, який має свій особливий предмет регулювання – суспільні відносини, що виникають і функціонують у зв'язку з вчиненням господарського правопорушення [1, с. 10].

Підставою господарсько-правової відповідальності учасника господарських відносин (підставою застосування господарських санкцій) є вчинене ним правопорушення у сфері господарювання [2, с. 378].

Залежно від юридичної підстави (тобто, які юридичні норми порушені) В.С. Щербина розрізняє договірні та недоговірні правопорушення [1, с. 11].

За договорами, що опосередковують здійснення депозитарної та клірингової діяль-

ності, можна виділити наступні підстави господарсько-правової відповідальності (склади договірних господарських правопорушень):

1) порушення строків виконання зобов'язань за договорами (несвоєчасне надання депозитарних та клірингових послуг; затримка або несплата вартості послуг Центрального депозитарію (ЦД)/ Розрахункового центру з обслуговування договорів на фінансових ринках (РЦ) (ст. 220 ГК України, ст.ст. 612, 625 ЦК України).

Зокрема, за депозитарним договором між ЦД та депозитарною установою ЦД несе відповідальність за порушення терміну відкриття рахунку у цінних паперах депозитарній установі; порушення термінів та порядку перерахування грошових коштів щодо виплати доходів та погашення цінних паперів.

Відповідальність депозитарної установи за депозитарним договором з ЦД передбачена за - порушення строків та порядку оплати послуг ЦД, передбачених договором та тарифами ЦД [3].

Відповідальність РЦ за договором про клірингове обслуговування передбачена за: порушення строку відкриття клірингових рахунків та клірингових субрахунків; порушення строку виконання клірингових операцій, встановленого внутрішніми документами РЦ [4].

2) неподання, або подання неповної чи недостовірної інформації та/або документів, що передбачені законодавством як обов'язкові для подачі або необхідні для виконання дій, передбачених умовами договору; порушення конфіденційності при наданні інформації.

За депозитарним договором між ЦД та депозитарною установою ЦД несе відповідальність, зокрема, за ненадання інформації або надання недостовірної інформації, та/або порушення термінів надання інформації, яку ЦД зобов'язаний надати депозитарній установі за договором; порушення цілісності, доступності, конфіденційності інформації, яка обробляється в інформаційно-телекомунікаційній системі, майнові права власності на елементи якої належать ЦД.

Відповідальність РЦ за договором про клірингове обслуговування передбачена за ненадання та/або порушення строку надання виписок про стан клірингових рахунків та клірингових субрахунків, виписок про операції на клірингових рахунках та клірингових субрахунках.

3) невиконання розпоряджень учасника клірингу/ депозитарної установи.

За депозитарним договором між ЦД та депозитарною установою ЦД несе відповідальність за невиконання розпоряджень

депозитарної установи, які прямо передбачені договором, Правилами, Регламентом та законодавством.

Відповідальність РЦ за договором про клірингове обслуговування передбачена за невиконання розпоряджень учасника клірингу, які передбачені внутрішніми документами РЦ, крім випадків, передбачених договором.

4) недотримання Правил, Регламенту та Положення про СОІ; вимог внутрішніх документів РЦ.

За депозитарним договором між ЦД та депозитарною установою ЦД несе відповідальність, зокрема, за порушення порядку здійснення обліку цінних паперів на рахунку у цінних паперах депозитарної установи; порушення порядку повідомлення про зміни до договору, Правил, Регламенту, Положення про СОІ та тарифів ЦД.

Відповідальність депозитарної установи за депозитарним договором з ЦД передбачена за недотримання Правил, Регламенту та Положення про СОІ.

Правовим засобом господарсько-правової відповідальності (формою реалізації відповідальності і одночасно мірою відповідальності) є штрафні санкції (ч. 2 ст. 217, ст. 230–234 ГК України), відшкодування збитків (ч. 2 ст. 217, ст. 224 – 229 ГК України) та оперативно-господарські санкції (ч. 2 ст. 217, ст. 235 – 237 ГК України), що застосовуються до учасників господарських відносин за невиконання або неналежне виконання організаційно-господарських зобов'язань, а також адміністративно-господарські санкції (ч. 3 ст. 217, ст. 238 – 250 ГК України), що застосовуються до суб'єктів господарювання за порушення ними правил здійснення господарської діяльності і є за своїм характером публічно-правовими [1, с. 10].

Виходячи із змісту ст. 216 – 218 ГК України, порушення сторонами зобов'язань за договорами, що опосередковують здійснення депозитарної та клірингової діяльності, є підставами для застосування до порушника наступних господарських санкцій:

Відшкодування збитків. Відповідно до ст. 224 ГК України учасник господарських відносин, який порушив господарське зобов'язання або установлені вимоги щодо здійснення господарської діяльності, повинен відшкодувати завдані цим збитки суб'єкту, права або законні інтереси якого порушено.

Так, згідно з п. 5.2. Договору РЦ про клірингове обслуговування, у разі невиконання або неналежного виконання однією з сторін своїх зобов'язань, передбачених цим договором або законодавством України, винна сторона несе відповідальність за завдані

реальні збитки, які підтверджені документами. Аналогічна вимога закріплена в п. 5.1 запропонованих ЦД Умов Договору про обслуговування випусків цінних паперів [5].

Штрафні санкції. Відповідно до ст. 230 ГК України штрафними санкціями визнаються господарські санкції у вигляді грошової суми (неустойка, штраф, пеня), яку учасник господарських відносин зобов'язаний сплатити у разі порушення ним правил здійснення господарської діяльності, невиконання або неналежного виконання господарського зобов'язання.

Відповідно до ст. 549 ЦК України неустойкою (штрафом, пенею) є грошова сума або інше майно, які боржник повинен передати кредиторі у разі порушення боржником зобов'язання. Умовою застосування неустойки визнається наявність двох елементів господарського правопорушення – протиправної поведінки та вини порушника [6, с. 201].

В.А. Ойгензіхт називає наступні риси, характерні для неустойки: а) визначається наперед в договорі; б) її розмір залежить від значення забезпечуваного нею зобов'язання за договором та від ступеня виконання зобов'язання; в) неустойка застосовується в процесі виконання договору за порушення кожного зобов'язання, умови договору, а не за невиконання договору в цілому; г) сплата неустойки не звільняє від обов'язку виконати договір; д) сплата неустойки, як правило, не позбавляє права на відшкодування збитків; е) при грубому порушенні договору неустойка може бути підвищена; ж) для стягнення неустойки встановлений скорочений строк позовної давності [7, с. 50].

У договорах, що опосередковують здійснення депозитарної та клірингової діяльності, цей вид санкцій застосовується при порушенні строків сплати платежів, а також при невиконанні чи неналежному виконанні інших зобов'язань за договорами. Неустойка виступає в даному випадку і як засіб забезпечення виконання зобов'язання, і як форма господарсько-правової відповідальності в разі невиконання або неналежного виконання зобов'язань за договором.

Рішенням Господарського суду міста Києва від 25.07.2016 р., залишеним без змін постановою Київського апеляційного господарського суду від 09.11.2016 р. у справі № 910/8201/16 задоволено позов ПАТ "НДУ" до ТОВ "Классік-Ассістанс" про стягнення заборгованості за надані НДУ депозитарні послуги, штрафу та 3 % річних за договором на обслуговування емісії цінних паперів та договором про обслуговування випусків цінних паперів [8].

Згідно з п. 5.6. Умов Договору ЦД про обслуговування випусків цінних паперів, у випадку прострочення виконання грошового зобов'язання за цим договором більш, ніж на два місяці, винна сторона повинна сплатити іншій стороні штраф у розмірі 50 % від суми заборгованості. Виплата штрафних санкцій не звільняє сторони від виконання обов'язків за цим договором.

Згідно з п. 5.3. Договору РЦ про клірингове обслуговування, РЦ несе відповідальність у вигляді штрафу у розмірі 100,00 грн., який підлягає сплаті РЦ на користь учасника клірингу впродовж 5 робочих днів з дня отримання відповідної вимоги від учасника клірингу, зокрема, за порушення строку відкриття клірингових рахунків та клірингових субрахунків або за порушення строку виконання клірингових операцій, встановленого внутрішніми документами РЦ.

Депозитарій НБУ під час здійснення своєї діяльності має право застосовувати відповідно до депозитарного договору штрафні санкції до депозитарних установ у разі порушення ними вимог Положення, розпоряджень депозитарію Національного банку та ненадання належної інформації (ч. 4 п. 22 гл. 3 р. І Постанови Правління НБУ від 21.12.2017 № 140).

Оперативно-господарські санкції. Деякі вчені під санкціями розуміють тільки заходи відповідальності, тобто, розуміючи відповідальність як реалізацію санкції, допускають ототожнення реалізації з відповідальністю [9, с. 85]. Як всю систему засобів примусу розуміє санкції С.С. Алексєєв [10, с. 378]. На думку, В.А. Ойгензіхта [7, с. 61], реалізацією санкцій, але не відповідальністю, є оперативні заходи (заходи оперативного впливу), що застосовуються в односторонньому порядку управненою стороною – безпосередньо стороною договору. До них належать: відмова від договору, переведення на іншу форму розрахунків, відмова від простроченого або неправильного виконання, затримка зустрічного виконання тощо [11, с. 50-54; 12, с. 186; 13, с. 65-67]. Коли ж оперативні заходи здійснюються під впливом примусу, вони виступають особливою формою відповідальності.

Відповідно до ст. 235 ГК України за порушення господарських зобов'язань до суб'єктів господарювання та інших учасників господарських відносин можуть застосовуватися оперативно-господарські санкції – заходи оперативного впливу на правопорушника з метою припинення або попередження порушень зобов'язання, що використовуються самими сторонами зобов'язання в односторонньому порядку. Оперативно-господарські санкції застосову-

ються незалежно від вини суб'єкта, який порушив господарське зобов'язання.

В.П. Грибанов визначає наступні особливості вказаних заходів, які він називає видом правових гарантій, спрямованих на забезпечення виконання, шляхом надання права оперативного впливу: 1) направлені на охорону прав та інтересів уповноваженої особи, тобто є правоохоронними; 2) застосовуються тільки при порушенні прав; 3) в основному мають запобіжне значення; 4) знаходять вираження у вчиненні односторонніх дій стороною договору; 5) є специфічними для різних договорів; 6) не виключають права іншої сторони в оспорюванні правомірності їх застосування; 7) тягнуть виникнення невігідних наслідків для іншої сторони; 8) мають забезпечувальну спрямованість [12, с. 187]. Для застосування цих заходів достатньо одного елемента складу господарського правопорушення - факту порушення (протиправної поведінки).

Відповідно до ч.2 ст. 215 ГК України до суб'єкта, який порушив господарське зобов'язання, можуть бути застосовані лише ті оперативно-господарські санкції, застосування яких передбачено договором.

Невичерпний перелік видів оперативно-господарських санкцій, що можуть застосовуватись сторонами у господарських договорах, визначаються ст. 236 ГК України. Порушення зобов'язань за договорами, що опосередковують провадження депозитарної та клірингової діяльності, є підставою для застосування наступних спеціальних оперативно-господарських санкцій:

1. Припинення/ призупинення надання послуг. ЦД уповноважений припинити надання послуг депозитарній установі та/ або здійснення відключення депозитарної установи від СОІ (п. 2.2.9 та п. 5.8 Умов Договору про обслуговування випусків цінних паперів); призупинення виконання операцій по рахунку у цінних паперах депозитарної установи п. 2.2.7 Умов Договору про обслуговування випусків цінних паперів) – у разі порушення депозитарною установою умов депозитарного договору з ЦД, у тому числі строків та порядку оплати послуг.

НБУ має право призупиняти виконання операцій за рахунком у ЦД депозитарної установи у випадках, передбачених договором, нормативно-правовими актами НБУ та законодавством України, зокрема, у разі невиконання або невчасного виконання депозитарною установою зобов'язань щодо оплати послуг за договором (п. 2.2.13.1. Публічної пропозиції НБУ).

РЦ має право призупиняти надання учаснику клірингу клірингових послуг (на строк до усунення підстав такого призупинення) у

випадку, зокрема несплати учасником клірингу клірингових послуг (п. 3.3.8.1. Договору РЦ про клірингове обслуговування); невиконання учасником клірингу у строки, визначені РЦ, вимог РЦ з погашення заборгованості, що виникла внаслідок використання учасником клірингу додаткового грошового ліміту, отриманого від РЦ (п. 3.3.8.6. Договору РЦ про клірингове обслуговування).

2. Невиконання/ зупинення виконання договірних зобов'язань, в т.ч. операцій по рахунку, розпоряджень.

Ч. 6 ст.183 ГК України встановлено, що зобов'язана сторона має право відмовитися від виконання зобов'язання у разі неналежного виконання другою стороною обов'язків, що є необхідною умовою виконання, у тому числі щодо внесення оплати за надані послуги.

ЦД може відмовити у взятті до виконання розпорядження та/або у виконанні депозитарної операції – у разі несплати клієнтом ЦД депозитарних послуг за умови, якщо це передбачено відповідним договором (зокрема, договором про обслуговування випуску цінних паперів) (абз. 15 п. 12 гл. 3 р. 5 Положення про провадження депозитарної діяльності, затвердженого рішенням НКЦПФР №735 від 23.04.2013).

Зокрема, у постанові Вищого господарського суду України від 03.07.2017 р. у справі № 910/18806/16 за позовом ТОВ "Класік-Ассістанс" до ПАТ "НДУ", треті особи, без самостійних вимог на предмет спору, на стороні позивача: Антимонопольний комітет України, НКЦПФР, про визнання недійсним договору, суд визнав правомірність дій ПАТ "НДУ" щодо припинення надання частини депозитарних послуг, а також щодо вимоги оплати за надання депозитарних послуг [8].

Депозитарна установа має право відмовити у проведенні відповідної операції у випадку несплати емітентом послуг депозитарної установи, якщо інше не передбачено договором з емітентом (абз. 6 п. 6 р. V Рішення НКЦПФР від 22.01.2014 № 47 "Про затвердження Положення про порядок забезпечення існування іменних цінних паперів у бездокументарній формі" [14]).

3. Розірвання договору в односторонньому порядку. Рішенням НКЦПФР №771 від 09.06.2015 р. передбачено можливість розірвання депозитарною установою договору з емітентом (наприклад, у разі несплати емітентом послуг депозитарної установи) в односторонньому порядку, незалежно від обрання емітентом нової депозитарної установи та наявності на обслуговуванні у депозитарної установи рахунків власників [15].

Таким чином, чинне законодавство у цьому випадку, окрім можливості застосування

до порушника заходів господарсько-правової відповідальності у формі відшкодування збитків, передбачає також спеціальну підставу для розірвання договору на вимогу депозитарної установи. У даному випадку постає питання про те, чи може бути кваліфіковане розірвання договору як господарсько-правова санкція.

На думку І.О. Решетник, маючи своєю підставою порушення договору (невиконання чи неналежне виконання зобов'язання), поняття "відповідальність" і "розірвання договору" не є тотожними, а розірвання договору не може бути кваліфіковано як санкція тому, що не тягне за собою для порушника визначеного роду позбавлення (майнового чи немайнового характеру) [16, с. 15].

На нашу думку, в даному випадку, розірвання договору виступає нічим іншим, як оперативно-господарською санкцією, оскільки є заходом економічного впливу депозитарної установи на господарюючого суб'єкта-емітента, спрямованим на попередження або зменшення своїх втрат від порушень боржника.

Зазначену тезу підтверджує й той факт, що розірвання договору, як вид господарсько-організаційних санкцій, має усі властиві їм ознаки [6, с. 203]: застосування лише в господарсько-договірних відносинах; застосування на розсуд кредитора; передбачається законом або договором; мета застосування – захист інтересів кредитора; є заходом організаційного характеру.

4. Договірне списання грошових коштів з рахунку боржника.

Відповідно до ч. 2 ст. 1071 ЦК України та п. 5.1 Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженої Постановою Правління Національного банку України 21.01.2004 № 22 [17], кошти можуть бути списані з рахунку клієнта без його доручення на підставі рішення суду, а також у випадках, установлених законом. Однак Інструкція передбачає також розділ, присвячений договірному списанню (п.п. 6.1, 6.3).

У разі ненадходження оплати від депозитарної установи (банку) протягом місяця з дня надання НБУ акта, НБУ без додаткового погодження може здійснити договірне списання суми заборгованості з кореспондентського (консолідованого кореспондентського) рахунку депозитарної установи (банку) згідно з актом про виконані роботи або надіслати платіжну вимогу до обслуговуючого банку депозитарної установи (не банку) для списання суми заборгованості згідно з актом (п. 2.2.8. Публічної пропозиції НБУ).

Висновки.

Таким чином, особливістю господарсько-правової відповідальності за невиконання

або неналежне виконання зобов'язань за договорами, що опосередковують здійснення депозитарної та клірингової діяльності, є різноманітність, ексклюзивність та широке коло господарських санкцій, що застосовуються до порушника.

Напрямами подальших досліджень авторки стануть актуальні питання щодо господарських недовіірних правопорушень у сфері депозитарної та клірингової діяльності, а також застосування відшкодування шкоди, адміністративно-господарських і дисциплінарно-господарських санкцій у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Щербина В.С. Господарсько-правова відповідальність: галузевий підхід, особливості застосування та напрями подальших наукових досліджень / В. Щербина // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2013. – Вип. 3. – С. 10–16.
2. Мілаш В.С. Господарське право: Курс лекцій: У 2 ч. – Ч. 1. – Х.: Право, 2008. – 496 с.
3. Укладання Депозитарного договору [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://csd.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2691&Itemid=95&lang=ua.
4. Договір про клірингове обслуговування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://settlement.com.ua/content/doc/Dogovor/DogClearingYUR.pdf>
5. Укладання договорів про обслуговування випусків цінних паперів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://csd.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2973&Itemid=92&lang=ua.
6. Господарське право: Практикум / В.С. Щербина, Г.В. Пронська, О.М. Вінник та інші; За заг. ред. В.С. Щербини. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 320 с.
7. Ойгензихт В.А. Имущественная ответственность в хозяйственных договорах. – Душанбе, 1980. – 111 с.
8. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.
9. Лейст О.Э. Санкции в советском праве. – М.: Госюриздат, 1962. – 238 с.
10. Алексеев С.С. Проблемы теории права. Курс лекций. В 2-х томах. Том 1. – Свердловск, 1972–73. – 396 с.
11. Садиков О.Н. Имущественные санкции в хозяйственных договорах // Советское государство и право. – 1967. – № 4. – С. 50–60.
12. Грибанов В.П. Пределы осуществления и защиты гражданских прав. – М.: Изд. МГУ, 1972. – С. 186–224.
13. Бриних Е.В. Оперативные санкции – форма гражданско-правовой ответственности // Советское государство и право. – 1969. – № 6. – С. 65–70.

14. Про затвердження Положення про порядок забезпечення існування іменних цінних паперів у бездокументарній формі: Рішення НКЦПФР № 47 від 22.01.2014 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 21. – Ст. 651.

15. Зміни до законодавства щодо обслуговування депозитарною установою рахунків власників, відкритих за договором з емітентом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.pard.ua/uk/news/3512-zminy-do-zakonodavstva-shchodo-obsluhovuvannya/>.

16. Решетник И.А. Гражданско-правовая ответственность субъектов лизинга за нарушение договорных обязательств: отдельные аспекты регулирования. // Лизинг-ревью. – 2002. – № 6. – С. 15–16.

17. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Правління Національного банку України № 22 від 21 січня 2004 року // Офіційний вісник України. – 2004. – № 17. – Ст. 908.

Статья посвящена исследованию оснований хозяйственно-правовой ответственности по договорам, опосредующих осуществление депозитарной и клиринговой деятельности.

Сформирован перечень правовых средств хозяйственно-правовой ответственности по договорам, опосредующих осуществление депозитарной и клиринговой деятельности, к которым отнесены: штрафные санкции, возмещение ущерба и оперативно-хозяйственные санкции.

Приведен перечень нарушений обязательств по договорам, опосредующих осуществление депозитарной и клиринговой деятельности, которые являются основанием для применения специальных оперативно-хозяйственных санкций и обосновано, что расторжение договора по требованию депозитарного учреждения следует квалифицировать как оперативно-хозяйственную санкцию.

Ключевые слова: хозяйственно-правовая ответственность, депозитарная деятельность, клиринговая деятельность, штрафные санкции, возмещение ущерба, оперативно-хозяйственные санкции.

The article is dedicated to the study of the grounds of economy-legal responsibility for non-performance or improper performance contracts during the fulfilment depository and clearing activities.

The list of legal means of economy-legal liability for non-performance or improper performance contracts during the fulfilment depository and clearing activities is formed, which includes: penalties, compensation of damages, operatively-economic sanctions.

The list of violations of obligations during performance of agreements, which mediate the conduct of depository and clearing activities and which are the basis for the application of special operational and economic sanctions, is given.

In addition, it is substantiated that the termination of the agreement, upon request of the depository institution, should be qualified as an operational and economic sanction.

Key words: economic and legal responsibility, depository activity, clearing activity, penalty sanctions, compensation of damages, operatively-economic sanctions.